

BRZONOŽEC IN PUŠČICA

**Povest iz dobe, ko je Tekumze štel dvanajst let
Napisal Fric Steuben**

Tekumze je še rekel:

— Vrzite tudi Brzonožca za njima, ker ni ubogal svojega poveljnika!

— Vu — vupl — je donel bojni krik od vseh strani Gašperju v ušesa in že je Gašper frčal po zraku. Padel je v vodo kakor kamen, ko sta se Volčji sin in Fantič z drevesa pravkar spet

denj. Vsi trije skupaj so se spet potopili. Gašper je bil zmeden in jezen. Nemara kakšna dva litra ne preveč okusne rečne vode je že imel v želodcu. Bil je okoli sebe, priplaval spet navzgor, vpil, zajemal sapo, se spet potapljaj in spet prikukal na dan. Jeza se je kuhala v njem. Vrgel se je ob stran

pojavi na gladini in se že spet dalje suvala, vpila in pljuvala. Oba sta menila, da prihaja Brzonožec z neba napravljat mir. Toda tega si pretepaška brateca ne bi bila pustila dopasti niti od Nanaboča, velikega lovca. S krikom, ki je izdajal naslado borbe, se je plemeniti bratovski par vrgel na Brzonožca. Kar prestregla sta ga, ko je prikukal iz globin, in se vrgla na-

in je videl, da hočeta oba brateca spet v najlepši slogi udariti nanj. Utegnil je še zajeti sapo in izpljuniti vodo, ostanek je kar pogoltnil. Potuhnul se je pod vodo, približal se je bratecema, pojavil se je za njima, popadel je Fantiča z drevesa z levico mu je segel v lase, z desnico pa je poprijel Volčjega sina za grivo. Zdajci je začutil trda tla pod nogami in že je trčil obe trdi indijan-

ski glavici skupaj. Pri vsakem takim tresku je srdito zavpil: »Vu-vup!... Vu-vup!« — dokler mu maščevanja ni bilo zadosti. Kadar je rekel »vu«, sta glavici trčili, kadar je rekel »vup«, sta šli spet vsaksebi.

Na bregu je bil grohot. Nekateri so se kar valjali od smeha.

Slednjič sta oba mlada zločinca prosila premirja. Vsi trije so se blatni splazili na breg. Fantič z drevesa si je tiščal roko na glavo, ker mu je nekoliko še šumelo v njej. Pristopil je h Gašperju in začel s spoštovanjem tipati njegovo mišičevje na desnici. Potem je rekel:

— Pri gorskem levu prisežem: ta fant ima dva medveda v svoji roki!

Fantič z drevesa je bil pač tak, da še malo ni zameril. Gašper je ponosno napel levico, da so mišice kar otekle. Pristopili so še drugi in so otipavali njegovo trdo roko. Zdajci je pristopil Dvojni orel, ta je skrčil obe svoji roki, saj je bil vendar še dosti močnejši kakor Gašper. In že je kazalo, da se bo razvila rokoborba. Tedaj pa je vzkliknil Tekumze:

— Poglejte jezdece pri naših šotorih!

Fantiči so se ozrli in se zastrmeli v vas. Po pobočju so jezdili trije pari jezdecev v smeri proti vzhodu. In pravkar sta se med šotori pojavila še dva jezdeca.

Fantiči so se spogledali. Segli so vsak po svojem loku in puščici — saj smo vam skoraj pozabili povedati, da je vsak indijanski fantič smatral za svojo častno dolžnost, da ima lok, puščice in tomahavk povsod s seboj... Pogrnalji so se v dir.

Ko so prišli v vas, so čuli važno oznanilo: »Bivolii!«

— Va — ! — so fantiči veselo vzkliknili in začeli plesati.

— Mnogo bivolov? — so vprašali.

— Mnogo, neznansko mnogo, dvajsetkrat dvajset vseh prstov na obeh rokah!

Gašper je tedaj ponosno rekel:

— Brzonožec je videl tiste črede!

Mahoma je Brzonožca obkrožila vsa družba fantičev in že so to opazili drugi, že je pritekla mladina iz šotorov, prišle so tudi deklice in nekatere žene. V vasi je bilo nekaj večjih mladeničev, ki so bili še premladi, da bi se mogli šteti med može, in obenem že preveč odrasli, da bi se lahko še igrali. Ali kako radi bi bili pripadali Tekumzejevemu rodu gorskih levov!

Gašper je pripovedoval, kaj vse je bil videl na reki Ohaju. Bilo je tiho okrog njega, da bi čul švigniti miš. Njegov pogled se je uprl v Malega lovca. Ta je edini sedel na tleh, pritegnil je noge, z rokama je oklenil svoja kolena in je poslušal. Toda njegove oči so gledale vstran, nekam v daljavo.

Gašper je nenadno uzrl svojo sestrico. Pomahljal ji je in jo poklical. Prešinila se je skozi družbo. Ona je bila večkrat pri Džonu Mzépáséju, večkrat kakor on, in je znala dosti bolje govoriti po šavansko. Zaradi tega je rekel Gašper:

— Vprašajte mojo sestrico, naj vam ona pripoveduje!

Lenka se ni obotavljala, pripovedovala je obširneje, opisovala je, kako so prihajale črede nizdol proti bregu reke in kako so prebredle reko, pa kako je tistih pet šavanov pristalo s čolnom ob bregu, da ne bi motili bivolov.

Spet je Gašper pogledal Malega lovca. Ta je kar požiral besede njegove sestrice. Ko je Lenka končala, je Mali lovec stavil še nekaj vprašanj: Kako daleč je odtod? Kdaj je potem čoln nadaljeval pot? Kako dolgo so potem še veslali?... Lenka je povedala, koliko je pač vedela.

Otročad se je razšla ko sta Gašper in Lenka nekajkrat ponovila svoje poročilo. Kajti medtem je že prispela novica: Kornstalk je odredil, da se mora tabor že naslednji dan dvigniti k pohoju. V vasi je nastal nemir. Vseposod so žene spravljale svoje stvari skupaj, da jih zamotajo v kože. Snemale so z vrv dolge, ozke kose mesa, ki so viseli na soncu, da se osušijo. Fantičem pa je bilo naročeno, da polovijo konje in da jih privežejo na dolge vrvi v bližini šotorov.

Gašper je zvedel ves presenečen, da ima vsak njegov prijatelj lastnega konjička. Bil je kar iz sebe od veselja, ko mu je Tekumze rekel, da mu bo oče jutri zjutraj gotovo posodil konjiča, da bo tudi on lahko sam jezdil z nji-mi. Saj konjev imajo kar zadosti.

Mali lovec je za nekaj časa izgini-l. Ko se je spet prikazal, so drugi napeto pričakovali, kaj bo povedal. Ko pa so videli njegov obraz, ga niso ničesar vprašali. Vsakdo v rodu mladih gorskih levov je vedel, da je njegovo največje hrepenenje, da bi ga nekoč poslali pojezditi in poizvedovat, kje je kaj divjačine...

(Dalje prihodnjič)

Lojze Zupanc:

Kako je Marko gospodinjl

Blizu Črnomlja je vas Butoraj. Butorajci so vrlj Belokrajinci in veliki pametnjaki. Največji šalun med njimi je bil včasih vaški pastir Marko. Prenekaterikrat je ugnal kakšno tako napak, da so od smehote Belokrajincem popokali pasovi na bregešah. Še danes pri-

povedujejo Butorajci, da si je Marko privoščil največjo ludarijo takrat, ko se je oženil... Odsvetovali so mu strici in strinje, naj tega ne stori in naj raje še zanaprej ostane vaški pastir. Celo njegov birmanski boter se je pripeljal neko nedeljo na telegah iz daljnih Drašič v Butoraj, da bi svojega piljuna spametoval, toda vse prigovarjanje je bilo zaman. Marko je zamahoval z roko in vsem serigam jezno odgovarjal:

»Veliki in postavni dečki se ženijo, bogati se ženijo, jaz resda nisem velik, viti postaven niti bogat, zato pa imam glavo ko nihče v srenji. Nevesta Bara ima kočuro in telico — obema bo do smrti dosti premoženja...«

Prav je govoril, Marko! Velik resda ni bil, saj je s kriljakom na glavi segal svojim vrstnikom komaj do pod pazduhe, premoženja ni imel drugega ko robačo in bregeše, toda glavo je imel veliko ko brenda, da se je lahko po pravici postavljaval z njo povsod, kamorkoli se je bil namahnil.

Komaj se je bil oženil, že ga je njegova Bara vpregla v delo, ki mu ni bil vaju.

Nekoč je Bara odšla v semenj, da kupi svinjo. Moža je pustila samega doma. Toda preden je odšla z doma, je naročila butorajskemu Marku:

»Pazi, da ti ne bo telica ušla iz hleva. Če me še do popoldne ne bo domov, pa jo spusti v reber za hišo, da se napase. Ampak priveži jo za vrv, da ti ne uide v trtje.«

»Prav, prav,« je momljal Marko. »Le idi v semenj! Bodi brez skrbi, vse bom uredil po tvoji všeči.«

»Pa ne samo to,« je hitela naročevalti Bara, »časa boš imel na pretek, ko me ne bo doma. Zato vzemi iz latvice vrhnje, stresi ga v pinjo in pretolci v maslo. Upam, da si boš zapomnil, kaj sem ti naročila, saj glavo imaš zadosti veliko...«

»Bom, bom,« se je pričel oblizovati Marko. »Ti le brez skrbi idi v semenj, tudi smetano ti bom stolkel v maslenki.«

Komaj je Bara odšla z doma, si je butorajski Marko zavihal rokave in se vrgel v delo. Vzel je s police latvico smetane in jo nasul v pinjo. Potlej je pričel z betičem v pinji tolči po smetani, da se je dodobra ogrel. Ves prepoten je zajavskal:

»Majolika vinca, bi mi dobro storila in žejo ohladila.«

Komaj je domislil, že je postavil maslenko na tla in se s prazno majoliko v roki pognal v zidanico, da se napije vina. Ko pa se je vrnil v bajto, je opazil na tleh prevrnjeno pinjo, ob njej pa je predla sosedova mačka in lizala smetano. Butorajskega Marka

je pograbila jeza. Pobral je sod muznikom kalanco in z njo podkrepil požrešno mačko.

Potlej je iz druge latvice nasul smetano v maslenko. Komaj pa je pričel tolči z betičem po pinji, je v hlevu zamukala telica.

»Aha, kravše je žejno, pa ruče,« je uganil Marko. Vzel je škaf, da bi šel k studencu po vodo in napojil telico v hlevu. Ker pa se je bal, da bi mu sosedova mačka znova ne prevrnila pinje in polizala smetano, si je navezal na maslenko oprti ter si jo zadel na ramena. Takšen se je napotil k studencu po vodo. Ko pa se je pri studencu pripognil, da bi zajel vodo, mu je iz pinje preko glave stekla smetana v vodo.

Odšel je domov in godrnjal: »Bog me, čeprav imam glavo ko brenta, gospodinjiti le ne znam.«

In je iz tretje, zadnje latvice nasul smetane v maslenko, da bi izpolnil ženinno naročilo in pretolkel smetano v maslo.

Takrat je v podružnični cerkvi zazvonilo poldan. Pa ker Bare še ni bilo s semnja domov, je butorajski Marko odšel v hlev, odvezal telico in jo nagnal v reber za hišo, da bi se napasla. Ker pa se je bal, da bi mu telica ušla v bližnje trtje, je vzel dolgo vrv, si jo na enem koncu privezal sebi okoli pasu, na drugem pa telici za rep.

Komaj je dovršil to delo, že je znova pohitel v bajto, da bi v pinji pretolkel smetano v maslo. Toda telica se je prestrašila žornarja s pinjo ka-li, dvignila je rep in zdirjala proti trtju.

In s kakšno silo je potegnila za vrv privezanega butorajskega Marka za seboj, da je le-temu zletela pinja iz rok in priletela na glavo začudenj Bari, ki se je tisti čas prikazala za vogalom domače bajte.

Bara je kričala ko nora. Na glavi je imela poveznjeno maslenko, po obrazu pa ji je polzela smetana. To je bilo še dobro, vsaj ni videla Marka in telice, ki sta privezana z vrvjo klobuštrala po trtju in lomila vinike.

Tri dni in tri noči se je Bara kregala in jezikala nad ubogim možem. Butorajskemu Marku pa je bilo končno le dovolj, pograbil je v kotu pastirsko palico in odšel iz bajte. Ko so ga Butorajci dražili, zakaj je zbežal od žene, jim je zabrusil v obraz:

»Zadosti imam veliko glavo, ampak za mojo Baro je še premajhna. Gospodinjiti ne znam, raje bom pasel goved.«

In se je znova vdinjal Butorajcem za pastirja.

Ko pa je umrl, je pri Butorajcih, posebno pri pastirjih v Beli Krajini, ostal spomin za njim živ, da nikoli ne bo pozabljen. Kajti kadarkoli zdirja temu ali onemu belokrajinskemu pastirčku telica, vselej zakriči za njo:

»Hu, Sivka, kam te vrag nese! Dirjaš pa že, kakor bi imela samega butorajskega Marka privezanega na repu.«

- bregeše = hlače;
- piljun = birmanec;
- seriga = sitnež;
- kriljak = klobuk;
- robača = srajca;
- vrhnje = smetana;
- muznik = podpeček.

Otroški dežnik

Ni bilo mnogokrat, časih se je pa vendarle zgodilo, da sem ga obiskal,

da sem z njim pokramljal kako urico, čeprav je postajal v zadnjem času prav čudaški. Živel je kot samotni samec v majhnem podstrešnem stanovanju, kakor da bi stanoval v kakem muzeju. V sobi je bilo razpostavljenih vse polno čudnih, starinskih stvari. Skoro vsi predmeti so bili poceni, a vendar je silno visel na njih, ker ga je z vsakim predmetom spajal kak prijeten ali žalosten spomin. Tuj človek bi mu bil gotovo zmetal vse te stvari na smetišče.

Najbolj skrivnostni sta bili videti dve stari mahagonijasti omari. Pod steklenimi vrati se je svetila obledele, nekdanje zelene svila. Samo dvakrat v svojem življenju sem smel pogledati v omari, kjer je bilo nakopičenih nešteto starin.

Nekega večera sem šel k njemu. Dobri, stari možiček je sedel za svojo mizo, kjer je stala steklenka vina. V ustih je držal tlečo cigaro in nad glavo je imel razpet dežnik. Veselo mi je pomežiknil, ko sem vstopil.

»Ob slavnostni uri prihajaš,« je slovesno rekel in mi natočil kozarec vina. »Nu, kaj pa stojiš kakor klada in kaj tako buljiš vame? Sleci suknjo in sedi!«

»Dežnik...« sem zajecljal. »Zunaj je najlepše vreme, ti pa sediš v sobi z odprtim dežnikom.«

Nisem mogel odvrniti pogleda od dežnika. Bil je majhen in zveržen; držalo je bilo zakrivljeno in komaj dovolj veliko za otroško roko.

»To je otroški dežnik,« je rekel in zavrtel dežnik nad svojo glavo.

»Seveda, otroški dežnik,« sem odgovoril v svoji zmedenosti. »Tudi star je videti!«

»Ravno danes mu je šestdeset let,« je dejal in počasi kimal z glavo. »Da tako star je že. Vsa leta sem ga skrbno hranil in potresal s praškom, da mi ga ne bi molji požrli. Nu, zdaj ga je starost že precej zglodala. Glej, tukaj je že čisto strgan.«

»Da, res,« sem sočutno pritrdil. »Nu, šestdeset let je za tako strašilo dovolj dolga doba!«

»Strašilo?« je ogorčeno odvrnil starček. »Zete je to morda strašilo. Jaz pa čutim, da je ta dežnik poln čara, in nikoli se ne bom ločil od njega.«

»Nu, da,« sem dejal, ker mi ni prišlo nič drugega na um.

»Če te zanima, ti lahko povem njegovo zgodbo. Ali poznaš Andersenov pravljico o »Spančku... da? Nu, tedaj se gotovo tudi spominjaš čudovitega dežnika, ki ga je Spanček od-

prl nad Hjalmarjevo posteljo? Vidiš, ta dežnik je tudi tak čudovit dežnik. Dobil sem ga, ko sem bil sedemleten otrok. Povem ti, ta dežnik ima zgodbo, ki je še mnogo lepša od vseh

Hjalmarjevih sanj... Svojo prvo ljubezen sem spremljal pod tem dežnikom domov.«

»Res?« sem začudeno vprašal.

»Da, svojo prvo ljubezen,« je sanjavo ponovil starec. »Hodila je z menoj v isto šolo. Od prvega dne, ko sem jo videl, sem jo imel rad. Bila je mirna in nežna in popolnoma drugačna od drugih deklet, ki so pri vsaki priliki kazala jezik in grozila s pestmi. Tudi prstov ni lizala, kar sem že takrat obojal. Lepa prav za prav ni bila, a bila je tako nebeško mila! Nikoli se je nisem upal nagovoriti, zakaj bil sem zelo boječ. Nu, tisti dan, ko sem dobil za svoj sedmi rojstni dan od svojih staršev ta dežnik, sem ga nesel v šolo. Po pouku se je vlila nevihta in moja oboževanka je bila brez dežnika. Ta-

krat sem jo spremljal domov. Vidiš, to sem ti hotel povedati.«

»In zaradi tega dogodka si...«

»Sem spravil dežnik Da. Zdaj je od tega šestdeset let. Lepo je bilo takrat. Nepopisno lepo. Kasneje sem šel na gimnazijo in sem jo izgubil izpred oči. Na poroki tvojih starišev sem jo spet srečal. Življenje je časih prav čudno. Spomnil sem jo, kako sem jo spremljal takrat z dežnikom domov. Smehljala se mi je.«

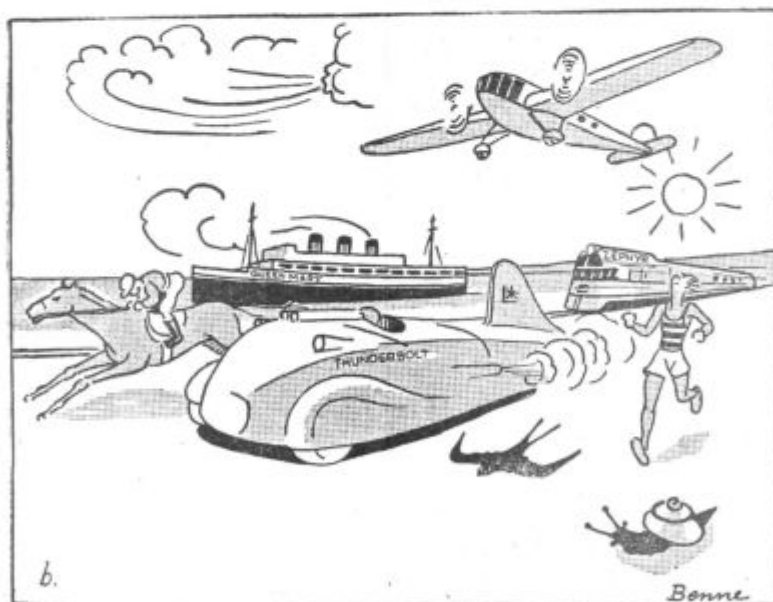
»Na poroki mojih starišev si jo srečal?«

»Da, saj ti si jo prav dobro poznal.«

»Jaz?« sem se začudil.

»Da,« je pokimal. »Nihče je ni v njeni milobi in dobroti tako dobro poznal kakor ti, in nihče je ni morda tako ljubil kakor ti... Bila je tvoja mati.«

Kdo je najhitrejši?

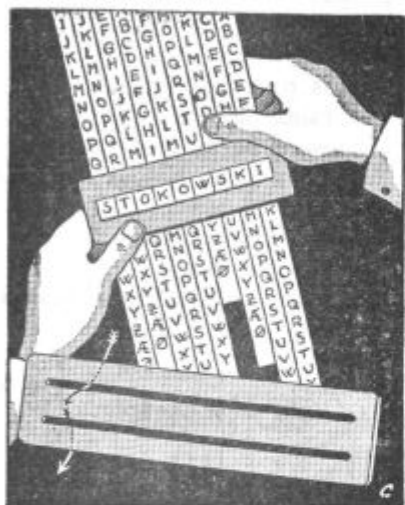

Naša slika nam kaže nekaj hitrostnih tekmecev. Toda tudi najhitrejši živo bitje danes ne more več resno tekrovati z sodobnimi mehaničnimi vozili. Na drugi strani zopet se pa tudi ta ne morejo meriti z drugimi silami. Svetloba se giblje n. pr. s hitrostjo 300.000.000 metrov na sekundo, kar si z našimi merili že prav težko predstavljamo. V enakem času se premakne veter samo za 10,7 m, zrakoplov

pa že spravi na 200 m; lastavica preleti v sekundi 45 m, kar zmore tudi brz vlak. Potniški parnik pa doseže le 17,46 m, če se dobro potruji; konj dirkač spravi na 25 m in seveda daleč zaostaja za dirkalnim avtomobilom, ki prevozi do 140 m na sekundo. Najboljši tekač preteče največ 10 m v sekundi, a najskromnejši v tej družbi je vsekakor polž, katerega rekord na sekundo je 2 milimetra.

Priprava, s katero si olajšate reševanje križank

Če si sliko natančneje ogledate, vam strojčka za reševanje križank ne bo težko izdelati. Preskrbite si primeren kos lepenske in 10 do 15 papirnatih trakov. Na vsak trak napišite vse črke

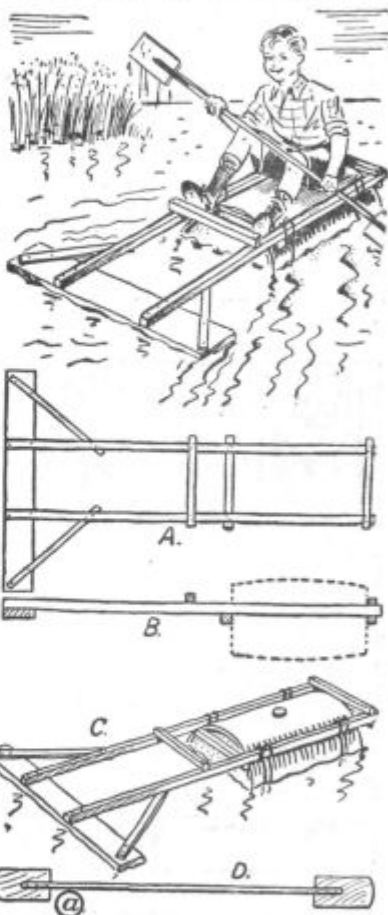
po abecedne mredu, nato pa jih prevlečite skozi obe zarez, ki ste jih napravili na lepenci. Več trakov bi bilo skoraj nepotrebnih, kajti v križanki so besede, ki bi imele preko 15 črk, bolj redke.

Kadar iščete pri reševanju križanke kako besedo, nastavite najprej vse črke, ki so vam v besedi že znane, v kartonastem okencu, ostale trakove pa premikajte navzdol in navzgor ter preizkušajte s črkami na njih razne kombinacijske možnosti. Navadno boste prišli zelo hitro do kakega zaključka, ki bo največkrat tudi pravi.

Čoln zgrajen s pomočjo bačve

Da se že vnaprej razumemo: nikar ne mislite, da boste mogli s takimle čolnom doseči kake velike uspehe. Ne, za globoko vodo sploh ni pripraven, celo nevaren je in morate nam že vnaprej obljubiti, da ga za kaj takega ne boste uporabljali. Na nizki obrežni vodi pa boste imeli z njim mnogo veselja.

Če razpolagate torej s precej veliko bačvo, jo morate najprej pri obeh luknjah zakliniti z ošpičenim lesenim klinom. Pri sestavljanju pa morate kasneje paziti, da pridejo začepljene luknje na vrh, tako da gledajo vedno iz vode. To sicer ni nujno potrebno, je pa na vsak način boljše. Iz letev ali ozkih desk si napravite okvir (glej sliko A.). Kako izgleda ta okvir od strani, vidite na sliki B, kjer označuje črtkan obris položaj bačve. Slika C pa

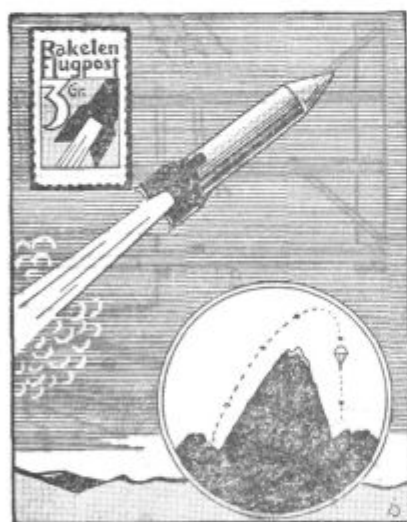

kaže, kako pritrdimo bačvo z dvema močnima vrvmi na okvir. K tako pripravljenu »čolnu« rabite samo še veslo (glej D), ki si ga izdelate iz tenke deske.

Prva raketna pošta na svetu

Malokomu je znano, da je bila upostavljena prva raketna redna poštna zveza že leta 1933, in to celo v Evropi. Tako pošto imajo v vzhodni Nemčiji. Oče te ideje je neki Friderik Schmiedl, ki dela še danes razne poizkuse s poštnimi raketami in je trdno prepričan, da bo prišlo v najbližji bodočnosti do rednega raketnega prometa med Evropo in Ameriko. Današnja proga vodi iz Trötscha do Semriacha preko visoke gore, radi katere je treba vsako raketo izstreliti v kotu 65 stopinj. Ko pogonsko sredstvo zgori in doseže izstrelak svojo najvišjo točko, se razpne padalo, ki ponese poštni tok varno na zemljo. Z vsako raketo odpošljejo 200 do 300 pisen. Pisma so shranjena v kovinskem toku, kajti za enkrat še ni

mogoče točno predvideti, kje bo padel tok na tla. Kraja sta po zračni črti oddaljena drug od drugega dobra 2 km, toda do danes je še vsaka pošiljatev pravilno in nepoškodovana dospela na svoje mesto. Najbolj zanimivo pa je to, so pisma za raketno pošto opremljena s posebnimi znamkami, ki bodo sčasoma gotovo pridobile na svoji vrednosti. Zbiralci znamk se že sedaj pulijo zanje. Zato vam priporočamo, da se tudi vi nekoliko pozanimajte za to poštno znamenitost.

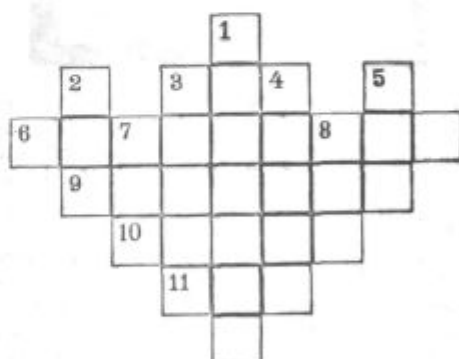
Ziva in Tanja Feigel, dijakinji Maribor

Velike počitnice

Zapuščate nas,
počitnice, brezskrbni čas.
Na stečaj pa odpirajo se šolska vrata,
oj, z Bogom, z Bogom, prostost zlata
Stroški so, seveda,
ako hoče,
ubogi oče,
da nakupi, kar je treba.
Mamica s pridigo daje nam denarja,
vedno nas na tole opozarja:
»Teško vama dam, a rada,
da le uresničj se mi moja nada,
da pripravim vama košček boljšega
kruha.

Vse le od pridnosti odvisi,
če v mladosti se uči.
Pomnita: Življenje zahteva znanja,
pozor Ziva, pozor Tanja!

Križanka

Vodoravno: 3 jed, 6 glavno mesto Palestine, tudi vrh v Slovenskih gorcah, 9 gostinski nameščeneec, 10 ptič, 11 vrsta hrasta.

Navpično: 1 pivska posoda, 2 življenje v spanju, 3 nerodnež, 4 kovina, 5 ostra skala, 7 kraj blaženih, 8 reka v Srbiji, pritok Sitnice.

Rešitev križanke

Vodoravno: 3 noj, 5 lev, 6 baker, 8 Korotan, 9 tekač, 10 Krk.

Navpično: 1 robot, 2 berač, 4 jarek, 5 letak, 7 Kokra